

novi hiši, k dež. spominski hiši ali kakor se ji pravi, k dež. muzeju. Tu nagovori svitlega cesarja grof Wurmbbrandt, dež. glavari in Nj. veličanstvo odgovori mu, da ljubi štajarsko deželo in ga torej veseli vse, kar služi tej deželi. To je trpelo blizo 20 minut, potem pa si ogleda svitli cesar še „ljudsko kuhinjo“, obe novi c. kr. gimnaziji itd. Zatem pa se vrne v dvorni grad in je bil tukaj še potem ces. obed, pri katerem je bilo največ c. in kr. častnikov in druge višje gospôde, ki ni prvi den še bila pri ces. obedu.

Zatem se je Nj. veličanstvo podalo na kolodvor južne železnice in s tem je bil konec prvih slovesnosti te dež. razstave. V resnici lepa sta bila ta dneva za celo deželo, izlasti pa še za Graško mesto. V srcu vseh, ki so bili, kakor že koli pri teh slovesnostih navzoči, bota ostala v vednem spominu; žal, da slov. ljudstvo, če ga je ravno nad 400.000 duš v štaj. deželi, ni našlo pri njih mesta, ali vsaj ne takega, kakor mu dohaja. Upajmo, da bode, ko preteče drugo, zadnje desetletje tega veka, bolje razstava na čast tudi slov. ljudstvu.

Avstrijski škofje in verska šola.

(Dalje.)

Ali je pa v resnici tako, kakor govori postava in šolski red? Pravo stanje naše sedanje šole hočemo le s kratkimi besedami popisati. Vera ni vodilna podlaga, ni vodilo za našo sedanjo ljudsko šolo, ampak le eden od mnogoštevilnih predmetov, in še zadosti učnih ur jej ni odkazanih. Drugi učni predmeti ne stojijo z vero v nobeni zvezi in se morejo žalibog večsih tako razkladati, da npravno-verske odgoje nikakor ne pospešujejo. Verska odgoja šolske mladine je skrčena na tako pičlo število verskih vaj, da v otroških srcih ne morejo obuditi toplega verskega čuta. Veronauk in verske vaje se ne prepuščajo prostemu cerkvenemu vodstvu, ampak vrhovno vodstvo si je pridržala posvetna oblast. Pri izobražbi učiteljev nima cerkev skoraj nobene besede, in kedar se postavljajo v službo, nima ona nič govoriti, in tako se zgodi, da katoliške otroke večsih poučujejo in izrejajo ljudje, ki so katoliški veri tuji ali pa sovražni, tedaj tudi otrok ne morejo izrežati v katoliškem duhu.

Lahko bi ta popis še nadaljevali, pa že to, kar smo rekli, popolnem zadostuje, da si moremo razjasniti, zakaj sedanje šole tako žalosten sad donášajo. Spoštovanje do cerkve, ljubezen do vere in do krščanskega življenja ginejo zmirom bolj; domišljavost in prevzetnost, lahkomišljenost in površnost, zaničevanje božje in človeške oblasti se strašno množijo. Ali se smemo čuditi, ali smemo drug sad pričakovati, če sicer katehet vsaki teden dve uri otrokom

v srce poklada božjo besedo in strah božji, če jih napeljuje h krščanskim čednostim, — ako se pa more v ostalih več ko dvajsetih urah na otroke tako uplivati, da se ne utrdijo v božjem spoznanju in krščanskem življenju, ampak se — bodi si nameroma ali ne — v tem le begajo? Oj, preljubi v Gospodu, svoje notranje žalosti nad temi odnošaji ne moremo čisto odkrito povedati: nočemo vračati trdih besedi, ki od one strani padajo na nas in našo zvesto duhovščino; preveč spoštujemo vaše otroke, kakor da bi mogli v njihovih srcih spodkopati spoštovanje do njih učnikov. V tem pa ste nas menda razumeli, da katoliškim starišem ne moremo poroki biti za to, da se njih otroci v sedanji šoli po katoliško izrejajo, in tudi s tem vas ne moremo potolažiti, da smete v pogledu na svojo vest in na težko odgovornost pred Bogom mirno pošiljati otroke v to šolo.

Očitajo nam, da hočemo ljudsko omiko zmanjšati, veronauk razširiti na škodo drugih predmetov, da bi vědo in znanost med ljudstvom znižali. Na taka očitavanja nam je lahko odgovarjati. Vi se motite, bomo odkrito zaklicali svojim protivnikom; le naredite otroke tako umne, premetene in učene, kolikor hočete in znate; toda storite jih tudi pobožne in verne, dobre in čednostne. Nočemo znižati njih omike in vednosti; česar se bojimo, to je polovičarska omika brez verske podlage, ki jih dela le ošabne, domišljave, poželjive, in nezadovoljne. Zato terjamo katoliško šolo, katera edina nam daje poroštvo, da bo mladini dala npravno-versko odgojo in jo storila sposobno svoje vednosti porabiti v lastno in tujo korist, za čas in večnost.

Mi terjamo katoliško šolo pa tudi v imenu postavno zagotovljene svobode vesti. Član XIV. drž. osn. post. z dne 21. decembra 1867 se glasi: „Polna svoboda vere in vesti je vsakateremu zagotovljena.“ Kako pa se ta svoboda varuje in brani po sedanji ljudski šoli? Katoliški stariši so prisiljeni, svoje otroke pošiljati v šole, v katerih se na katoliško vero razun nekaj pičlih ur nihče ne ozira. Vsi drugi učni predmeti so popolnem neodvisni od cerkve, in to je žalibog skoraj neko vabilo, naj učitelji tako poučujejo, da se itak mali upliv cerkve do šolarjev še bolj oslabi in da se od Boga razodete resnice preženejo iz srca in življenja otrok. Ne, brezverska in medverska šola se ne strinja z načelom svobode vere in vesti; nasprotno zahteva ta svoboda, da kakor smejo različne postavno priznane vere druga poleg druge obstajati, tako bi morale drugi poleg druge biti dovoljeno tudi različne verske šole. Združenje vseh otrok v eno šolo pa žali pravice vseh ver. Ako se hoče vsaki veri pravica skazati, morajo se tudi njih šole ločiti. Ali vam tedaj politične stranke ne delajo neznosne sile, ako silijo otroke v šole, ki nasprotujejo verskim na-

čelom in prepričanju starišev? Ali naj bo samo nevera prosta, da more vero in vernost preganjati? (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Krma konja.

Nihče nima v sedanjem času preveč, vsakdo se toži, da mu hodi pri marsičem trdo. Kmetje niso zadnji pri taci tožbah. Ne moremo reči, da kmet nima uzroka za tako tožbo. To je, da ga ima, če kdo na svetu, kmet dovolje, vendar pa sodimo, da tudi kmet izmetava sem ter tje kaj — brez potrebe ali vsaj brez vsake koristi.

Opozorimo v tem pa dnes naše bralce na krmljenje konj. Vsakdo zna, da je konju treba veliko krme, več, kakor le kateri drugi izmed domače živine in prav za to konja ne držé modri gospodarji v svojem hlevu, ako jim ga ni potreba: konj ne more pri kmetu nikdar biti samo — za igračo. Ali tudi tčas, ko mu je konj potreba, mora gledé njega tako ravnati, da ima iz njega največji dobiček, stroškov pa, čem manj mu jih je mogoče. In pri teh je krma skorej glavna stvar. Dovolje je konj mora dobiti, sicer se ne razvije v svoji rasti, kakor bi se lahko, ali pa opeša, prej, kakor prinese to natora za seboj. To je resnica, toda na drugi strani je tudi istotako resnica, da pri njej ni treba — potrate, ne kar se tiče časa, ne kar zadeva obilja krme.

Krme je dati konju v pravem času, v pravi meri in po pravem načinu: če se ne izgodi tako, vselej je krivo krmljenje in kmetu kje kako na škodo. Kar se tiče časa, v tem je reda čez vse potreba, nekaj, o čemer se prepriča človek čisto lahko pri vojaških konjih. Prav zato, ker je pri njih krmljenji oster red, vzdržijo oni veliko in so pri vsem še lepe in čvrste postave. V tem pa je še gledati potlej na to, za kako delo da se žival vporabi, vendar pa gre pri tem že bolj na mero, v kateri se ji daje krma. Težje ko je delo, več ali vsaj bolje krme ji je treba. Vendar pa se to naj ne zastopi tako, da naj žival ostane na pol lačna, če ne dela, daje pa se ji toliko krme, kedar dobi težko delo, da bi se lahko prezobjela. Eno, kakor drugo prinese, če se ponavlja, zdravju živinčeta škodo, tedaj ne kaže.

Ali tudi v načinu, po katerem se daje krma, greši se lahko, izlasti pri ovsu, rezi in enaki krmi. Skušnja uči, da gre tako krmo dajati suho, ne pa vmočene. Stvar se razloži lahko in sicer tako-le: Ako dobi konj tako krmo suho, mora dalje jo žvekatí in jo drobi torej bolje ter jo tudi vso preslini, nekaj, kar služi v boljše prebavljanje. Če pa je krma vmočena, vzame jo žival hitro va-se in jo le malo oslini, zato

pa gre tudi večinoma taka skozi njo, ne da jo žival v želodci prekuha ter jo tako priredi, da preide v kri in meso. To pa nam tudi velevala, naj damo živali še le potem piti, ko se je že nazrla, ne pa koj iz kraja, sicer bi slinje ji bile namešane z vodo ter bi ne imele toliko moči za prebavljanje.

Sejmovi. Dne 16. avgusta v Lembachu, v Sevnici, v Poličanah, v Mozirji, v Vuzenici, v Strassu in pri sv. Vidi za Ptujem. Dne 18. avgusta v Brezji pri Mariboru, v Jarenini, v Kapelah, na Pilštanji, pri M. D. v Puščavi in v Črmožšah pri Rogatci.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slov. petje.) Veselo je bilo v nedeljo pri nas, prav veselo, kajti take svečanosti, kakor smo jo doživeli to nedeljo na vrtu „Gambrinushalle“ nismo že dolgo imeli. Ona je bila dokaz, da slov. ljudstvo ni zadnje in kar se rodoljubja in petja tiče, sili ono in to tudi sme, med prva avstrijska ljudstva. Na vabilo „slov. pevskega društva“ v Ptuji prišlo je iz vseh slov. krajev pevcev in pevkinj, gotovo nad 250. Največ jih je bilo iz Ljubljane, iz tamošnje slov. čitalnice in zatem pevsko društvo „Slavec“, iz drugih krajev vseh, v katerih se goji umetno slov. petje, pa so prišli, kar jih je največ moglo iz doma. Vse točke v sporedu so bile izvrstne in so jih morali pevci skoraj vse ponavljati. Vodil je petje večinoma g. Fr. Jurkovič, nadučitelj v Šmarji, samo pesem „Domovini“ je vodil g. Förster iz Ljubljane, ker jo je sam in to kaj izvrstno sestavil. Vmes in po vspredu so peli „Slavec“, čitalnica v Mariboru, moški pevski zbor iz Ljubljane itd. Ljudi je bilo gotovo kacic 1500, število kakor se jih ne zbere, kjer bodi pri enacih veselicah, ki niso brez stroškov. Vse je bilo pri tej veselici lepo in celo Nemcem se je v Mariboru slov. petje in vsled tega tudi po nekaj slov. ljudstvo, kar ga biva zunaj štajarske dežele, prikupilo in slišal sem iz pristnih nemških ust besede: Slov. grlo je za petje vse kaj druga, kakor nemško. Zato pa smem reči, da smo mi, ki bivamo v Mariboru, lahko iz srca hvaležni „slov. pevskemu društvu“, da si je izbralo bilo letos prav naše mesto za svoje občno zborovanje. Take in enake veselice so, kakor navlaš za to, da nam delajo pot do spoštovanja tudi pri taci, ki ne beró naših, poštenih slov. listov. Naj torej doni vesela pesem, ki pravi:

Zato iz srca globočine

Puhté nam želje do višine:

Slovanske naše domovine

Ne zabi večni nam Gospod!

Z Dobrne. (Zadnjo slavnost v hiši cesarjevej) so po svojih skromnih močéh